మంచి ముత్యం

చైత్రశుద్ధ యేకాదశి రాత్రి—సింహాచలమున స్వామివారి కళ్యాణోత్సవం. పొద్దు క్రుంగాక, పేదా రోడా, పిల్లా పిచ్చికా, పెద్దలూ పిన్నలూ, పండితులూ పామరులూ, ఉద్యోగులూ సద్యోగులు వగయిరా అసంఖ్యాక ప్రజానీకం నలువేపులనుంచి కాలినడకతోనూ, బళ్లు బస్సుల మీదను వచ్చి చేరుతున్నారు. దేవాలయం కొండమీద నున్నది. స్వామి దర్శనానికి యించుమించు వెయ్యి మెట్లు ఎగప్రాకాలి. త్రోవంతా విద్యుద్దీపాలతో పట్టపగల్లావుంది.

రాత్రి తొమ్మిది దాటినా బస్సులు నిండుగా ప్రజలు దిగుమతి అవుతున్నారు. కొండ దిగువనే యెన్నో దుకాణాలు వున్నాయ్. యాత్రీకుల కోలాహలం, గడబిడలూ, వుత్సాహం, అట్టహాసం హెచ్చుగా వుంది. వింటా వినోదం లేదుగానీ కొంత ప్రజమాత్రం బస్సులాగే స్థలంలోవున్న రావిచెట్టు ప్రక్కనేవున్న లైటు వెలుతురులో మూగుతున్నారు. పిల్లలు గెంతుతున్నారు. పెద్దలు వింతపడి నవ్వుతున్నారు—వీళ్లందరి దృష్టిని ఆకర్షించిందేమిటది? వింతమృగమా అంటే కాదు.... సిల్కుచీర కట్టుకొని వున్న ఆడమనిషి. సిల్కుచీర అక్కడక్కడ చిరిగివుంది. ఖద్దరు జాకట్టు పీలిపోయింది. వెలుతురులో ముఖం పాలిపోయున్నా మెరుగులు పెట్టినట్లు తెల్లగా మెరుసోంది—"అబ్బే! పెద్దవయసు కాదే" అని యెవడో అనుకుంటూ పోతున్నాడు.

ఇంకో బస్సు వచ్చి ఆగింది. ఆ దిగిన ప్రజకూడా యిటు తొంగి చూసారు. ఒక పదిమంది ఒక్కుమ్మడిగావచ్చారు. అందులో ఒకమనిషి దిరక్రిబిరక్రిగా [illegible]. నాలుగేళ్ళ క్రితం అయిదువేలు పుచ్చు

కొని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు గానీ యింకా పిల్లలులేరు. పెళ్ళాన్ని వెంట తీసుకరాలేదు. "ఇదా! రండి రండి పోదాం!" అంటూ నడవగానే మిత్రులంతా వెంటపడ్డారు. మాటల్లోనే, ఉపన్యాస ధోరణిలో—

"ప్రేమించి పెళ్లంటాడుగానీ మన సంఘానికి అది పనికిరాదు. యౌవ్వనంలో మనకు బంగారమేదో, బంగారం మెరుగుపూసిన ఇత్తడేదో తెలుసుకోలేం!" అన్నాడా షోకైన మనిషి.

ఆగి మాటలు పొడిగించాడు "పెళ్ళి విషయంలో పెద్దలు చెప్పినట్లు పాటించడమే మంచిది!" వాళ్ళళ్ళోవాళ్ళు వాదాల్లోకి దిగటంవల్ల నడక మందగించింది.

ఇంతలో లైటుకింద కూర్చున్న ఆమె లేచి నిల్చుంది. నలుగురి వేపు కళ్లు పెద్దవిచేసి చూసింది. కాలుస్తున్న సిగరెట్ పీకను కింద పారవేసి ఆవులింతతీస్తూ ఒళ్ళు విరచింది. ఒక్కసారి పకపక నవ్వి "మీరంతా నాచుట్టూ యెందుకు మూగారు? నేనేం దేవకన్యనా, దెయ్యాన్నా? నేనేం పిచ్చిదాన్ని కానే—బట్టలిప్పి కూర్చోలేదే! నవ్వుతారెందుకూ? పొండి—పోతారా లేదా!" అక్కడేవున్న కంకరరాళ్లను చేతపుచ్చుకుంది. ఘొల్లుమని చుట్టూవున్నవాళ్ళు చెల్లాచెదరు కాజొచ్చారు. ఆమె మెట్లువేపు పరుగెత్తుతున్న ప్రిజలను వెంబడించసాగింది. వెనుకనుంచి కుర్రాళ్లు కుక్కలూ అరుస్తున్నయ్. ఆమెచేతిలోని రాళ్లు ప్రక్కకు నవ్వుతూ విసిరేసింది. ఆ విసిరేసిన రాళ్లలో ఒకటి వుపన్యాసం ఆపిన మెరప్రి బురప్రిగా షోగ్గావున్న మనిషికితగిలింది. తగిలినట్లు ఆమె తెలుసుకుంది. గబగబ దగ్గరకు వెళ్తూ వంచి ముఖం దాచుకున్న అతనితో "క్షమించండి! నా చేతులతో యిదివరకే చాలమందిని గాయపరచాను?"

తను జవాబు చెప్పకుండా ముందుకు కదిలిపోతూంటే మెట్ల మొదట్లోవున్న దీపం వెలుతురు ఆయన ముఖంమీద పడింది. ఆమె

యింతలో "ఆగు ఆగు" అని కేకలువేస్తూ పరుగెత్తింది. ఏంచేస్తుందో అని అంతా కంగారు పడజొచ్చారు. "నేకొట్టను... పారిపోక... అంటూ దగ్గరగా వస్తూ "నివ్వా! నిన్నెంతగా ప్రేమించాను. ఎన్ని రాత్రిళ్లు నిన్ను తలంచుకొని నిద్దర లేకుండా గడిపాను. నిన్నొక వుత్తేజమైన కథానాయకుడ్ని చేసి ఆరాధించాను!" ఆమె వెకిలిగా నవ్వుతూ చుట్టూ చేరినవాళ్లకు అతనిని చూపిస్తూ "వినండి వీరుని పరాక్రమం! న్యాయంకోసం తల్లిదండ్రులని ధిక్కరించలేక పోయాడు. ఒక ఆడపిల్లలు గల బీదవాడి భారాన్ని తగ్గించలేకపోయాడు!".

ఆ మనిషి కదలిపోతుంటే "ఆగు!" అంది. "ఆగకపోయావంటే యేంచేస్తానో!" గప్పున ఆమె మెట్లపై ముడుకులపై నిల్చొని దీనస్వరంతో "ఈ నావీరుడ్ని కొనుక్కోడానికి అడుక్కో లేకపోయాను. అప్పు చెయ్య లేకపోయాను. చివరకు దొంగతనమైనా చెయ్యలేకపోయాను... నా కథానాయకుడు వుదారుడని యెన్నో రాత్రిళ్ళు యెదురుచూసాను. లేదు.... రాలేదు.... అంతా బూటకం.... ఇంకెంతకాలం యిలా పెళ్ళికాకుండా నలుగురిచేత వేళ్లు చూపించుకొని బ్రతుకుతాను.... తెలతెలవారుతోంది! అమ్మో...యెంత భీకరంగా వుంది.... కొండంత కెరటాలు.... అందులో నాక్కావలసిన శాంతి దొరుకుతుంది....".

ఆమె చటుక్కున లేచింది. చుట్టూ తిరిగి చూసింది. "ఏడ.... రాలేదూ? ఎందుకొస్తాడా మనిషి! ఎక్కడో ఆ తీరంలో ఇసికమీద హాయిగా పడుకొని వుంటాడు. అట్టే పడుకోడే! చాలా విసిగి పడిపోయినవాళ్లను రక్షించడానికి చూస్తుంటాడు—నల్లగావున్నా ఎలాంటి పంపులు తిరిగిన కండలు. ఆ క్షణం ఎంతవెచ్చగా హాయిగావుంది ఆ శరీరం. మళ్ళీ యింకొక్కసారైనా చూడలేదతన్ని. ఆ జాలరి నా వీరుడా? నివ్వా..? తప్పే నీ బ్రతుకు. అదే నీ కానందం ఇస్తుంది .. అదే చివరికి తీసుకుంటుంది... వెళ్లు... వెళ్లు!".

ఆమె అక్కడనుంచి మీదికి గబగబ కదిలిపోయింది. కొంతదూరం పైకి వెళ్లేసరికి ఆయాసం అనిపించింది. ప్రక్కనే దిమ్మమీద కూర్చుండి పోయింది. ప్రజ మీదికిపోతున్నారు. ఆమె మెల్లగా ప్రక్కగావుండే త్రోవలోనికి వెళ్లి ఒకచెట్టుక్రింద కూర్చుంది. దిగువకు తోటలు కనిపిస్తున్నాయ్. ప్రశాంతంగావుంది. దూరదూరాన పొలాలు మెట్టలు గుట్టలూ వెన్నెల్లో నిద్దరపోతున్నయ్. ఆమె చెట్టుక్రింద చారబడడానికి వుపక్రమిస్తూ మెల్లవేపు చూసింది. చప్పునలేచి "ఓ భక్తుడా! దేముడ్ని చూట్టానికి వచ్చావా? దేముడు నీలాంటి వాడనుకున్నావా దర్శనమియడానికి— ఆగు... దొరికావ్... నన్ను పెట్టిన బాధలకి... నిన్ను... యీ కొండమీద నుంచి దిగువకు త్రోసినా... ఆగు ఆగు!".

ఆమె పరుగెత్తనవసరం లేకుండానే ఆ వ్యక్తి ఆగిపోయాడు. వెళ్తున్నవారుకూడ నిల్చొని ఆతృతగా చూడసాగారు. ఆయన ఏదో అనబోతుంటే అవకాశం ఇవ్వకుండా గట్టిగా, "ఆ వుంపుడుకత్తె వలలో పడి మాటలతోనూ చేతలతోనూ నన్ను శవాన్ని చేశాడండీ? నన్ను బాద మోదాడు. రెండుసార్లు బలవంతం చావుకు పరుగెత్తనిచ్చాడండీ!"

ఇంతలో పైకివస్తున్న ఒక వయసుమళ్ళిన మనిషి ఆగి "ఈయన యెవరనుకున్నావ్— యేమిటి?".

"ఎవరా? లోకం నా మొగుడంది. కానీ నే నీతన్ని నా కసాయివాడన్నాను".

"పాపం పిచ్చిదానిలా వుంది" అని అతను కదలబోతుంటే చెయ్యి పట్టుకొని ఆపి "నివ్వానేనా పిచ్చి!" పకపక నవ్వుతూ "మీరంతా చెప్పండి పిచ్చియెవరికుంది? ఇందరి ఆడాళ్లను వలలో వేసుకున్నావ్— ప్రేమ అనేది యెలా వుంటుందో చెప్పు?''.

ఆమె అదేతడవుగా నవ్వుతుంటే ఆవయసుమళ్ళినమనిషి "ఊరుకో!" అని కేకవేసాడు. ఆ కేకతో ఆమె ఉలిక్కిపడి ఆగిపోయింది. తను మందలింపుతో "భారతీ! ఇక్కడికెందుకొచ్చావ్? ఆ సాంప్రదాయ కుటుంబంలోపుట్టి విస్సయ్య పరువుతీసింది చాలదా? ఏమీ తెలియని యీ అమాయకుని పరువుతీస్తావ్? చూడు.. సరిగ్గా ఆ ముఖంలోనికి చూడు.... నీ మొగుడా? వాడు యింకో పెళ్లిచేసుకున్నాడట్టే! పో తిన్నగా క్రింది కి.. వచ్చినదారినే పో!".

నిశ్చలంగా నిల్చున్న ఆమె ..ఆ యువకుని ముఖంలో ముఖంపెట్టి "ఎవరుమీరు? ఆ కసాయికాదూ?...నాతలలో యేదో చెదపురుగులు పుట్టి పెట్టాయేమో? దూరానికి అలాగే కనిపించా... క్షమించండి! నాకింకేం వచ్చు— ఒకరిని బాధపెట్టడం.. క్షమాపణ వేడుకోటం!".

భారతి అక్కడనుంచి మెల్లగా కదిలింది. మళ్లీ ఆ చెట్టుక్రిందకే పోయి చేరబడింది. ఓక్షణం ఆ గుమిగూడిన వాళ్లామె వేపు చూసారు. ఆ దగ్గరగా యేపాముచేరి కాటువేస్తుందో అన్నట్లు జాలుగావుంది. ఆవయసు మళ్లినవ్యక్తి "క్రిందకి వెళిపో అమ్మాయ్ అక్కడుంటే ప్రమాదం!".

"నాకా ప్రమాదం? రానీ! నా కోసం యేడ్చేవాళ్లెవరుంటారు. బాబూ! నే చచ్చిపోతే మావాళ్లకివచ్చిన మచ్చకొన్నాళ్లకి చెరిగిపోతుంది. మీదికి వెళ్లండి! ఆ దేముణ్ని చూసారంటే మీరుకోరింది యిస్తాడు—ఏది కోరినా కోరకపోయినా ఆడపిల్లలు జన్మజన్మాలకి వద్దని కోరటం మరచి పోకండి!".

ఆ వ్యక్తి మెల్లగా కదులుతూ "లైబ్రరీలో పుస్తకాలన్నీచదివేసింది. ఎంతో తెలివైనపిల్ల కాని దాని నొసట దేముడిలా వ్రాసాడు" అన్నాడు. ఆయన వెళ్ళిపోతుంటే ఆమె "టుబి ఆర్ నాట్ టుబి" అని నవ్వింది. అంతా కదిలారు గానీ యెవరినైతే మొగుడని అనుకుందో ఆ యువకుడు

కదల్లేదు. రెండుసార్లు నాలుగు నాలుగుమెట్లుయెక్కి మళ్లీ దిగిపోయాడు. ఆమె అన్నమాటలు తనను గడబిడచేస్తున్నాయ్. ఆమె తనలో తనే యేదో అనుకుంటోంది. వింటామని మరి కాస్త జరిగేసరికి ఆమె కమ్మని గొంతుక యేవో రాగాలను తీసుకుంటోంది. అలా అతే కళ్ళప్పచెప్పి చూస్తున్నాడు. ఆమె రాగాలు తీసుకుంటూనే శరీరాన్ని కదుపుతోంది. ఆ రాగాలు దూరపు కొండల్లోనికి తెల్లని మేఘాలలోకిపోతూ ప్రతిధ్వనించి తనగుండెకు హత్తుకున్నట్లున్నాయ్. ఆమెముఖం వెన్నెల్లోనికి వచ్చింది. ఆ పెదవులు యెండిన దాక్షిపుల్లలా, ఆ కళ్ళు సానపట్టని వజ్రాల్లా ఉన్నాయ్. ఆ ముఖమంతా రాలిపోతున్న గులాబిలా వుంది. ఆమె చెయ్యి తనపాదంమీద పడింది. ఏదో తియ్యనిభావం అతని శరీరమంతా అల్లుకుంది.

ఆమె లేచి కూర్చుంది. దిగువ దిగువగా ప్రశాంతంగావున్న ప్రకృతి కనుపించింది. "చూడు యెంత చక్కగా వుందో!" ఆమె దగ్గర గా వెళ్లాడు. ఆమె చేతులతో ఆకాశాన్నిచూపిస్తూ "ఆ పైకియెగిరే శక్తి వుంటే యెంతబాగున్ను. చందమామను ముద్దులాడి ఆడించేదాన్నే! ఏమిటో వెఱ్ఱి! ఇక్కడనుంచి గెంతగలనుగా! గెంతి ఆ అందమైన చెట్లను కౌగలించుకుంటే ఆనందం లేదూ—శాశ్వత శాంతి వస్తుందిగా!".

అంటూ ఆమె పడిపోడానికి ప్రుకుతున్నట్లవుతుంటే అతను ఆమె ను పట్టుకొని వెనుకకులాగి కూర్చోబెట్టాడు. అతనివేపు యెర్రగించి చూస్తూ "అందరూ నన్ను మంచిమనిషంటున్నారే! నీమంచిలోనూ చెడుగు నాకు కనిపిస్తోంది".

"ఒక మాటంటాను --" ప్రాధేయపడుతున్నట్లు అడిగాడు.

"చెప్పు!"

"ఇలా క్రిందికి పోదామా?"

"ఆ స్వలాభంతోనే నన్ను పడిపోకుండా అడ్డుకున్నావుగా? అబ్బే నేరాను— నేనెందుకొచ్చా నిక్కడికి—పడిపోడానికి కాదు-ఆ ముసలమ్మ చెప్పింది కదూ దానికి. నిన్ను పరీక్షిస్తూ కూర్చుంటే ఎలా? మీదకు పోవాలి" అంటూ ఆమె లేచి మెట్లవేపు వెళ్ళింది—ఆమె పైకి పోతుంటే అతను వెంటపడ్డాడు.

అంత యెత్తునించి దబదబ నీళ్లధార పడ్తోంది. మీదికిపోయే యాత్రికులు పలుచబడ్డారు. ధారకు యెదురుగా రెండోవేపు కొందరు బిచ్చగాళ్ళు కూర్చున్నారు. అందులో తల నెరసిన ముదుసలి వుంది. ఆ ప్రక్కనే ఒక కుంటిపిల్లవాడు కూర్చున్నాడు. ఇద్దరియెదరగా పరచివున్న మాసిన బట్టల్లో డబ్బులు, బియ్యం పడివున్నాయ్. ఆమె ఆ కుంటిపిల్లవాని దగ్గరగా కూర్చుండిపోయింది. ఆ యువకుడు వారించడానికి ప్రయత్నించినా లాభంలేకపోయింది. అంతవరకూ "కుంటివాడ్ని బాబూ! ధర్మంచెయ్యండి బాబూ" అని అరుస్తుండే కుర్రవాడు అరవటం ఆపి కాస్తగాబరాపడ్డాడు. కాళ్ళుంటే లేచిపొయ్యేవాడే. ఆమె ఆ కుర్రవాని తల నిమురుతూ "అయ్యో! పిచ్చి తమ్ముడూ? ఎందుకలా వాళ్లని సహాయం చేయమని అరుస్తావ్—వాళ్ళదంతా వేషం, డాబు, దర్పం—ఏ పాపం యెరగని నువ్వు పాపాలకు పుట్టిల్లయిన వాళ్ళచేత కానీ పుచ్చుకుంటావా? పద—పద.... మీదకి పద...".

లేవలేని ఆకుర్రవాని చేతులుపట్టి మీదికి లేవనెత్తుతుంటే "నేరానని" వాడు వెనుకకు లాగుతున్నాడు. "లేస్తావాలేదా? నీమంచికే చెప్తున్నా— ఆ దేవుని చూసొవంటే నాలా కాళ్ళువస్తాయ్ — అప్పుడిలా అడుక్కో అవసరంలేదు. నామాట నమ్మవూ? నీకు దేవునిమీద విశ్వాసంలేదూ?"

అంటూ ఆకుర్రివానిని యెత్తుకొనిపోతుండే వాడు గోలపెట్టున్నాడు. ఆ పక్కనేవున్న ముసలమ్మ విడిపించబోతే "ఇంకా నన్ను విడిచిపెట్టవూ? అబ్బా—ఏమిటి వృత్తి...సరే... నీమాట వినకపోతే ఆకలితో చంపేవూ..." ఆ కుర్రివాడ్ని అక్కడే వదిలేసి—బట్ట, జుత్తు సర్దుకొని ఠీకుగా నిల్చొంది. ఓ క్షణంపోయాక చిరాకుగా "అందరూ నన్నే యెందుకెంచుకుంటారు? ఇంతమంది నిల్చున్నాంకదా? ఒకరూ నచ్చలేదా? అబ్బా...అబ్బా...ఈ ముసలమ్మ యెప్పుడు మట్టయిపోతుందోగానీ!"

ఆ ముసలమ్మ "నే మట్టయితే నీకేం వస్తుందమ్మా!"

"స్వేచ్ఛ! ఈ పొడుగదుల్లో బయటపడిపోనూ! అబ్బా! ఈయింటికి యెవరూ అగ్గయినా పెట్టరేం? ఆ మంటల్లో యీ పాపం అంతా మండిపోయేది!"

ఆమె అంతలోనే ఆ యువకునివేపు నిదానంగా చూసి "నువ్వూ నన్నే యెంచుకున్నావా?" అంది.

"హా" అన్నాడు.

"నన్నే యెంచుకోడానికి నాలో యేముంది?"

"నాక్కావలసినదంతా వుంది..."

ఆమె అడుగులువేస్తూనే "లేదు లేదు—నా అందమూ పోయింది—నేను చిన్నదాననూకాను. నా జీవితంలో అంతాపోయింది ఒక్కటే తప్పించి......".

"ఏమిటది?"

"ఆశ..."

"అదెప్పుడు వుందో అంతా వున్నట్లే" అన్నాడు.

ఇంతలో వెనుకనుంచి వచ్చే వ్యక్తి ఆ యువకుని పలుకరించాడు. ఆమె ఆయనవెనకే వచ్చే ఆడమనిషితో "ఎవరమ్మా మీరు ? చాల మర్యాదస్తుల్లా వున్నారే!" అంది. ఆమె ముఖం వెలిగించి వూరుకుంది. "తను మీ ఆయనగారేనా" ఆమె అవునన్నట్లుగా తలవూపింది.

"ఈ మగవాళ్లెంత మంచివాళ్లు. అందులో మీ ఆయనకు మీరంటే వెఱ్ఱికదూ ?"

ఆమె ముసిముసి నవ్వింది.

"మిమ్మల్ని తప్పించి పరాయి స్త్రీముఖం చూడలేదుకదూ ?"

భార్యకుండే గర్వం వ్యక్తపరచడానికి "అవును" అంది తలెత్తి.

"ఎలా చెప్పగలరు ?"

"నాకా విశ్వాసంవుంది" గొణిగింది ఆమె. అంతతో వూరుకోక "ఆయన మీ ఆయనేకదూ ? నీకుమాత్రిం అలా వుండదా?" అంది.

భారతి పకపక నవ్వడానికి మొదలుపెట్టింది. నవ్వు నాపుతూ బేజారయిపోతున్న ఆమెతో "మగవాడు ఆడదాని అందంచూస్తే పిచ్చి వాడవడూ? నీకంటె నేను అందంగా లేనూ? అంచేత మొగుడు..."

"ఏవండోయ్" అని కేకవేసిందామె. ఆ మొగుడు ముందుకే పోతు న్నాడుగాని వెనుకకు తిరగలేదు. అంతలో ఒక పదిమందిగుంపు వెనుక నుంచి వస్తున్నారు. ముందుకు గబ గబ ఆమెవెళ్ళిపోతుంటే భారతి రెండు చేతులూ చాపి అడ్డుపడుతోంది. ఆ వచ్చే పదిమంది గుంపును కూడా తలదించే అడ్డుకుంది. వాళ్లేదో అంటుంటే యీమె పళ్ళుకొరుకుతూ

జుత్తంతా విరబోసుకొని "దేవునిదగ్గరకు వెళ్తున్నారు. మీరుచేసిన పాపాలేవో చెప్పండి. లేకపోతే తోవివవదిలేదిలేదు!"

ఒక మొగాడికి పౌరుషంవచ్చి "మా పాపాలా అడుగుతున్నావ్ పాపిష్టిదానా! బజారులోపడి....ఆ కులానికే అపకీర్తి తెచ్చావు. పిప్పిపోయిన కాయలుపోయి ఆఖరికి..."

ఆ మనిషితో మాటాడుతూ ముందుకు జరిగిన యువకుడు తిరిగి గబగబవచ్చి "భారతీ! ఇదేమిటిది .. లే త్రోవలో లే..."

అలావుండే "వచ్చారా ఆయినస్పెక్టరు..."

"అక్కడే వున్నాడు, ఆవిడని విడిచిపెట్టు, వెళ్లిపోతుంది!" ఇక్కడకువచ్చి ఆవిడను తీసుక వెళ్లకూడదూ!"

"ఎందుకీ గొడవ"

"రమ్మని పిలు!"

"పిల్చాను"

"రాలేదుకదూ ....హా...హా! ఎందుకొస్తాడు. నాకు డబ్బుబాకీ కదూ? నన్నుతాకి సుఖించి చివరకు ఆనేరంక్రిందనన్నే జైలులో పెట్టాడు."

మర్యాదగా మాటాడే ?

ఏమండోయ్ రండి రండి... ఈ పిచ్చిది..."

భారతి అమెకేకలు అనుకరిస్తూ "ఏమండో రండి రండి మొగుడు మోసాన్ని తెలుసుకోలేని యీ పిచ్చిది... ఆరాధిస్తోంది!"

"లే అమ్మా— అదేవిటాపని...." ఆగొంతుకవిని తలయెత్తింది.

ఆ పదిమంది మధ్యనున్న మెత్తైన సుందరవిగ్రహాన్ని చూడగానే ప్రక్కకు తప్పుకొని చేతులెత్తింది.... నమస్కరిస్తున్నట్లు...

"అన్నయ్యా ! వదిన, పిల్లలూ బాగున్నారా ?" అంది.

"హాఁ బాగున్నారమ్మా ..."

తనతోపాటు ఆమె అలా మెట్లపై కూర్చుండిపోయింది. అందులో ఒకాయన ఆయనతో "శంకరం ఏమిటి అసలుకథ" అన్నాడు. అతనికి ఆమే సమాధానం యిచ్చింది. "కూర్చోండి నాకథ నేనేచెప్తాను" కాని వాళ్లు కదలిపోతుంటే అందర్నీ అడ్డుకుంది. వాళ్లచేతులు పట్టుకుని కూర్చు నేట్టు చేసింది.

కూర్చోపోతే యేంచేస్తుందోనన్న భయంతో పరిక్కగా వాళ్లంతా మెట్లపై కూర్చున్నారు లేచింది. ఆదగ్గరగావున్న ఒకచిన్నరాయి చేత పట్టుకొనివచ్చి కూర్చుంది. ఆరాయి శంకరం చేతికిస్తూ" నాది తప్పయితే చెప్పండి. ఈ రాయితోకొట్టి సరిదిద్దండి — ఇదీ నాకథ. నేను మీలానే పుట్టాను. మానాన్న ముద్దుగా భారతిగానే పెంచాడు. ఇందరు కూతుర్లుం డగా అమ్మపోతే మళ్ళీ పెళ్లెందుకు చేసుకోవాలి ? మామెదరగా ఆమెతో సవ్వతౌలు, తేరింతలు ! అయినా మానాన్న సంఘంలో యెంత మంచి మనిషి ?

పెళ్లినాడు ఆమొగుడు యెంతఅమాయకంగా కనిపించాడు. అమ్మో రాక్షసుడు. ఇందరుండగా అడ్డుకోరేం ? మీకు నాలాంటి పిల్లలు లేరూ ? అవును — నానోరు మంచిదికాదంటారు. నాకు బ్రితకడం తెలీదంటారు. తప్పంతా నామీదేవేస్తారు. వాడు సరిగ్గావుంటే నేనెందుకు జబాబులు చెప్తాను ? తినివుండలేక మొగుడ్ని వదిలేసి వచ్చినానట! కన్నవారింట్లో భరించలేని మాటలు. ఈ నరకంనుంచి రక్షిస్తానని నన్ను మోసవుచ్చిన

వాడేడీ. తలచెక్కలుచేస్తాను" అని రాయితీసుకోడానికి ప్రయత్నించింది. కాని యెవరుమీద విసురుతుందనో శంకరం ఆమెచేతికి అందనివ్వలేదు. గుంజాటనపడి లాభంలేక చర్రున నాలుగు మెట్లెక్కి,

"నువ్వా! శంకరం అన్నయ్య... నా కొడుకును నువ్వేకదూ చంపేశావ్?"

అంతా నిశ్శబ్దం అయిపోయింది.

"నేనా!" అన్నాడు వూపిరి బిగబట్టి శంకరం. "పిచ్చిదానితో మన కెందుకు, పదవోయ్ శంకరం!" అన్నాడో మిత్రుడు. లేచారు. కాని శంకరం లేవలేదు. లే లే అని ఒకాయన చెయ్యిపట్టుకొని లేవనెత్తాడు.

"ఆ కొడుకుచావే యీమెనీ పరిస్థితికి తెచ్చింది! కాని నేచంపానా?" శంకరం అన్నాడేగానీ కాళ్లు కదపలేకపోయాడు. మెట్లు ప్రక్కనేవున్న గోడను పట్టుకొని తల ఆన్చి ఆమె అలానే నిల్చుంది. ఆమెతోవున్న యువకుడు కాస్తయెడంగా నిల్చున్నాడు, అదగ్గరగావున్న శంకరంతో "యీమెకు కొడుకుపుట్టాడా" అన్నాడు.

ఆమె చర్రున లేచింది "అవును నాబాబుకుతల్లిని నేనే.... మా బాబు నాన్నపేరు నాకు తెలీదు! ఏడీ... నానాయనా... ఇదిగోరా! నిన్ను చంపిన మనిషివచ్చాడు... మీ మామయ్య.... రానాన్నా అముఖం చూద్దువుగాని...."

ఆమె బొలబొలా యేడ్చేస్తోంది. అంతా అలానే ఆగిపోయారు! శంకరం వాడినముఖంతో "నాకేం తెలీదండీ! వాళ్ళదోజాతి! మాదోజాతి! ఒకసారి చదువుకుంటున్నానని యేదో సహాయం చెయ్యమని కోరింది. చేసాను. ఎవరితో లేచిపోయిందని వాడు అనుభవించి యెటోపోయాడని విన్నాకకూడా వస్తే సహాయంచేసాను."

ఆమె గట్టిగా యేడుస్తూనే "చేసావ్. అసలు సమయానికి యింట్లో వుండి లేదనిపించుకున్నావ్. నివ్వో అయిదురూపాయలిస్తే నా బాబుకి మందుపడ్డేదాన్ని—బ్రతికేవాడు. నాఒళ్ళు, అమ్ముకుంటానన్నా పిచ్చి మనిషినని యెవడూ చేరాడుకాదే... నివ్వా నేనా నాబాబుని చంపింది ?"

ఈమాటలు వినని ఆమె అలా కూర్చుండిపోయి ముడుకులు మీద తలఆన్చి వెక్కివెక్కి యేడుస్తూనేవుంది. శంకరం కాస్సేపు ఆదగ్గరగానే కూర్చుండిపోయడు. ఆమె కొంతసేపయ్యాక లేచి ఎదరగా రెండోవేపు మెట్లుపక్కనవుండే ప్రదేశంవేపు నడచింది. ఆదారి కొండగుహలోనికి వుంది. అందులో యిదివరకు ఒకసాధు వుండేవాడట. తల క్రిందికి కాళ్లు మీదకుపెట్టి వెళ్లేయాత్రికుల కంటికి కనుపించేవాడు. ఆయన గురించి యెన్నో కట్టుకథలు లేచాయి. ఒకరోజు తెల్లవారేసరికి సాధు అక్కడ లేడు. ఆసొరంగం తిన్నగా కాశీకి వుందని అందులోనించి అక్కడకు చేరుకొని వుంటాడని చాలమంది నమ్మకం. ఆగుహలోనికి భారతివెళ్ళింది. ఆమెను ఓదార్చి వస్తానని మిత్రులను పైకి పంపించి శంకరం గుహ దగ్గరకు వెళ్ళాడు. అప్పటికే యాత్రీకులు బాగా పల్చబడ్డారు. ఉండీ ఉడిగి ఒకరూ యిద్దరూ ఆలా పోతున్నారు. ఇంచుమించు నడిరేయి. జల జలా దగ్గరగనే ఒక నీళ్లధార పడుతోంది. గుహలో చిట్టచీకటిగా వుంది. వెన్నెల వెలుగువలన యీ ముందుగా ఒకమనిషి కూర్చున్నట్లు గుర్తుపట్ట వచ్చు. శంకరం వెంట ఆయువకుడుకూడా వచ్చాడు. ఆమె వీళ్ళవేపు చూడనేలేదు. శంకరం గుహలోనికి తలపెట్టేసరికి మట్టికంపులా వాసన వేసింది. ఆమె కాళ్ళు చాచుకొని ఒకవేపు చారబడి ముఖం అంధకారం వేపు త్రిప్పి తనలో తనే "బాబూ! నివ్వు కడుపులో వున్నపుడు ఆకలితో బాధపడినా... నీతలపుతోనే కడుపునిండిపోయేది. కడుపులో కదులుతున్న నీ చిరుపాదాలు.... తల...పైనుంచి తాకుతూ సంతోషంగా గెంతులేసే దానను నాన్నా... నీవు పుట్టినరోజున యేమయ్యిందో తెలుసా... వింటు

న్నావా? .. ఓ సందులో రోడ్డువారలో తెలివితప్పి పడితే .. ఎవరో ధర్మ తల్లి ఆసుపత్రిలో చేర్చి వెళ్ళిపోయిందట.... తెలివివచ్చింది. ఈ నీతి లేని మనిషిని, నీతిగల అమ్మ లెన్నిమాటలు పరోక్షంగా అన్నారో... ఎంత బాధ కానీ అన్ని బాధలూ .. నన్ను యీ గతిలేని మనిషికి అమ్మా అని పిలిచే వాడుంటాడని .. నాదీ అనేది యీ ప్రపంచంలో ఒకటి వుంటుందని ఓర్చాను నాయనా! పుట్టావు— నేను తప్పించి నీపుట్టు కను సంతోషించేదెవరు ? నీ పుట్టుకతో యెన్నో ఆశలు పెట్టుకున్నాను— నన్నూ నా పాడుజీవితాన్ని మరచిపోయాను. ఈ లోకంలో నాయంత గర్వించిన మనిషి లేకపోయిందా క్షణం. నాచీకటి బ్రతుకులో వెలు గొచ్చింది తుఫానులో చిక్కుకున్న నా జీవిత నావకి ఒక ద్వీపంలా అగుపించావు బాబూ...."

వెనువెంటనే నేలపైవొర్లి యేడవసాగింది. నన్నిలా నువ్వు అన్యా యం చెయ్యటం న్యాయంకాదు నాయనా అంటూనే తలబాదుకుంటుం టే, శంకరం ఆమెను వారించబోయాడు. ఆమె అతన్ని త్రోసివేసినా శాంతం గా "చూడమ్మా! చచ్చినవాళ్లెంత యేడ్చినా రారు ! ఈ చీకటి గుహలో వుండటం మంచిదికాదు..... రా......రా......"

"ఈపిప్పికాయని తీసుకపోయి యేంచేస్తావ్ ?" అంది ఆగి, మందు లిప్పించి బాగుచెయ్యిస్తాను" అన్నాడు.

"బాగుచెయ్యించి....... యేంచేస్తావ్ ?"

శంకరంకు సమాధానం దొరకలేదు. ఆమె క్షణంఆగి ఫక్కుననవ్వి "నీ మందూ తిండితో నేను మళ్లీచక్కగా తయారౌతాను. చక్కని ఆడ దానియందు మగాడిప్రవర్తన యేనాడూ స్వలాభంతోనే కూడుకొనివుంటుం దని నాజీవితంలో తెలుసుకున్నాను. వెళ్లండి – వెళ్లండి!"

ఆమె అలా అంటూ యింకా గుహ లోపలికి వెళ్లిపోయింది. వాళ్ళింకా కదలకపోవటంచూసి భయంకరమైన శబ్దాలుచేస్తూ జడిపించబోయింది. శంకరం గుహలోపలికి వెళ్ళి "చీకటి. ఇంకా లోపలికి వెళ్ళావంటే పాములు వుండగలవ్......"

ఆమె హటాత్తుగా అతని మాటలను అడ్డువచ్చి "ఆ పాముకాటు మనుషులువేసిన కాటుకన్నా అపాయకరమైనవి కావు. నన్నిక్కడ వుండనియ్యి. చీకటికి నేను అలవాటుపడిపోయాను. విచారమే నా నొసటిరాత— పాపమే నాభాగ్యం— నాయీ చెడుగంతాను. యీ చీకటికొట్లోనే భయం, సిగ్గూలేకుండా బ్రతకగలను... వెళ్లండి... వెళ్లిపోండి.... కదలరేం? .. నా కొడుకుని తల్చుకోనివ్వరేం......"

శంకరంవచ్చి ఆమెచెయ్యి పట్టుకొని "నామాటవిను, రా!" అన్నాడు. చెయ్యివిదిలించుకొని మెల్లగా గుహద్వారంవేపు ప్రాకజొచ్చింది. శంకరం ఆ యువకుడు బయటనిల్చున్నారు. ఆమె గుహబయటకువచ్చి నిటారుగా నిల్చొని క్రోధస్వరంతో "ఏమిమగవాళ్ళు! మీరంతా యెద్దులూ మొద్దులూ! అబ్బా! ఏమిటీ జీవితం తియ్యనిమాత్ర— మధ్యను విషం!"

"ఆ విషంలేని మాత్రె యిస్తాను...నడు భారతీ!" అన్నాడా యువకుడు. ఆమె పెద్దపెట్టున నవ్వసాగింది. ఆ నవ్వులో గొంతులేస్తూ "ఆ విషం లేకపోతే నువ్వు చిరంజీవివి కావూ! చావులేని మనిషేడీ? ఏదేగానీ...." అంటూ ఆమె నవ్వునాపి భీకరంగా "పోతారా లేదా? చూడండి... యేంచేస్తానో?" అని యింకా కదలని ఆ మనుషులనుచూచి అక్కడేవున్న యెండినతుప్పనుంచి ఒకకర్రవిరచి వెంటతరమటానికి వుపక్రమించింది. ఆ యువకుడు గబగబపరుగెత్తి ముందుకుపోయాడు. కానీ శంకరంమాత్రం కదల్లేదు. ఆ కర్రతో శంకరం వీపుమీద గబగబ మూడుసార్లు కొట్టింది. ఉఁ అనైనా అనకుండా అలా మూడుదెబ్బలు కాశాక, కర్రపారవేస్తున్న

ఆమెతో వీపుచూపిస్తూ "ఇంకాకొట్టు! రక్తం చిమ్మేటట్లుకొడ్తే నీకుచేసిన అన్యాయానికి కొంతైనా....!"

అతని నోటివెంబడి బాధతో మాట యికరాలేదు. ఆమె అతని యెదరగా నిల్చొనే సహజంగా రాలుతున్న కన్నీటితో "నే నెంత చెడ్డదాన్ని. నేను నిన్ను కొట్టానా? అదేవిటో నారాతగానీ.. నన్ను ప్రేమించే వాళ్ళనే. నామాటలతోనూ చేతలతోనూ కష్టపెట్టుంటాను." ఆమెఅతని రెండుచేతులూపట్టుకొని "వేడుకుంటున్నాను... నీమంచికోసమే చెప్తున్నా యీబురదను నీముఖానికిరాసుకోక... యీప్రాణంపోయే మరుక్షణంలోనే యీశరీరం కంపుకొట్టుంది. నేను నరకంలో వున్నా ప్రేమనేదివుంటే స్వర్గంలో వుంటే ప్రేమించగలవు"

ఆమె ఆగిపోయింది. అతని కనుకొలకుల్లో నీరు నిండిపోయి శరీరమంతా వుద్రేకంతో విజృంభించ సాగింది. ఆమెను తన బాహువుల్లో బంధించి ఆ పెదవులుచేర్చి గట్టిగా మనసుతీరా ముద్దాడాలనిపించింది. కానీ...కానీ...అతను అప్పుడే యింకో స్త్రీ పెదవులతో తన పెదవులు కదిపాడు ... యింకోస్త్రీకందలని తాకాడు. కాళ్లుకట్టుబడుతున్నా తలదించి తిరిగి మెల్లగా అడుగులు వేసుకుంటూ మెట్లమీదకు వచ్చేసాడు. ఆయువకుడు వేసిన ప్రశ్నలతనికి వినిపించలేదు.

తన వెంటబడుతూ యేదో విషయాలు అడుగుతుంటే శంకరం ఆగి మెల్లగా "నేను నీకు తెలియకపోవచ్చు కాని నిన్నెరుగుదును. ఎందరో అమ్మాయిల బ్రతుకులను నాశనంచేసిన నీ శీలానికి అసహ్యించుకునే వాణ్ని. కానీ యీమెమీద నాలో దాగుండిన కోరికలు నీకంటే నన్ను వుత్తముణ్ని చెయ్యలేదు... నన్నింకేమీ అడగొద్దు" అంటూ శంకరం తలవంచుకొని మీదికి వెళ్ళిపోయాడు.

భారత అలా గుహాద్వారంలో కూర్చుండిపోయింది. దాహంవేసింది. దగ్గరగా వున్న జలధారదగ్గరకు వెళ్ళి నీరుత్రాగింది. కాస్త నీరసం అని

పించింది. ఆవులింతలు వస్తున్నాయ్. నిద్దర ముంచుకొస్తోంది. గుహ మొదట్లో శరీరం వాల్చింది. రెప్పవాల్చటం, యేదో తలపుకొచ్చి రెప్ప లెత్తటం జరుగుతోంది. ఉండి వుండి చల్లనిగాలి వీస్తోంది. ఆకాశాన మేఘాలు అక్కడక్కడ చెదరివున్నయ్. జలజలశబ్దం శ్రావ్యంగా విని పిస్తోంది. ఆమె నిద్దర నాపుకోడానికి కామోసు వెల్లకిలా పడుకొని ఆకాశం వేపు చూస్తోంది. ఇంతలో కమ్మనైన సన్నాయిస్వరం ఆ యెత్తునుంచి వినిపించసాగింది. మృదుమధురమై మనసును వుల్లాసంగా ఆస్వరం అటు వేపు లాగుకుంటోంది. ఆమె లేచి కూర్చుని కాస్సేపు చెవులు నిక్కించి విన్నది. తరువాత నిల్చొని ఆస్వరం వచ్చేవేపే మెట్లమీదనుంచి పైకి నడచింది.

కొన్ని మెట్లుయెక్కి ఆయాసమనిపించటంవల్ల కూర్చుంది. అక్కడ నుండీ వాద్యస్వరంతోపాటు ప్రజల కోలాహలం వినిపిస్తోంది. మళ్ళీ పాదయాత్ర సాగించగా కంటికి యెడతెగని సమూహం యిసుకవేసినా రాలని మానవులగుంపు ఆగపడింది ఆ యెత్తున బంగారుమయమైన దేవా లయగోపురం వెన్నెల్లో మెరుస్తోంది ఆ వెనుక గోడలా పర్వతం వుంది. దేవాలయానికి వెళ్లే మెట్లదిగువగా మూడంతస్తుల రథం. రథం అనేక రంగుల బట్టల తోరణాలతో అలంకరింపబడివుంది. రకరకాల పువ్వుల తోరణాలు రథంచుట్టూ కట్టబడివున్నాయ్. కోవెల మండపం మీదనున్న యెత్తయిన స్తంభాలమీదనున్న కాంతివంతమైన విద్యుద్దీపాల వెలుగు, యీ యాత్రస్థలమంతా పట్టపగలుగా చేసింది. రథం రెండో అంతస్థులో స్వామివారి విగ్రహం - పూలగుత్తులతో సగానికి కప్పబడివుంది. అర్చ కులు స్వామి సన్నిధిని భక్తితో కూర్చున్నారు. రథంముందుగా తాళ్ళను పట్టుకొని లాగటానికి యెందరో సన్నద్ధులైయున్నారు. పెట్రొమేక్సులైట్లు వెలుగులో స్వామివారి విగ్రహంలో రమణీయత అగుపిస్తోంది. రథం కదలేసమయం ఆసన్నమైంది.

భారతి ఓక్షణం రెప్పవాల్చకుండా అంతాచూసింది. ఆమెదృష్టి చివరకు రథంలోవున్న దివ్యసుందరమూర్తి వేపు కేంద్రీకరించింది. సమూహానికి యెడంగా ఆచివరలో నిల్చొనే అక్కడనుంచే చేతులెత్తింది - శరీరమంతా గగుర్పాటు చెందసాగింది. అలా ఆమె జోడించిన చేతులను తల మీదపెట్టి కళ్ళుమూసి.

"తండ్రీ! నేను నీబిడ్డను. పాపిని. అలా అని నన్ను విడిచిపెట్టగలవా? పవిత్రునికన్నా పాపిష్టిమీదే నీకు దయలావట! త్రోవతప్పినవారికే త్రోవచూపిస్తావుగానీ త్రోవలోపోయేవారితో నీకేంపని? భాగ్యభోగాలు అడగను. సుఖంకాంక్షించను. ఒకే ఆశతో వచ్చాను. నాబాబుని నాకిస్తావని... నాకియ్యవూ?"

ఈ చివరిమాటలు ఓపదిసార్లైనా అన్నది. మనసులో యెంత అనుకున్నా బాబుని దేముడు యివ్వలేదు. ఆమె ముందుకుసాగి గట్టిగా "మనసులో అనుకున్నమాటలు వినపడలేదా తండ్రీ? గట్టిగా అంటున్నా ....నాబాబుని నాకిచ్చి తండ్రీ!"

రథం కదులుతున్న సమయంలోని ఆ కోలాహలంలో ఆమె కేకలు ఆమెకే వినపడలేదు. ప్రజలు ఒక్కుమ్మడిగా తోసుకుంటూ కదలిపోతున్నారు. ఆ తోపులాటలో ఆమె చిక్కుకుంది. రాపిడివల్ల ఆమెకు వూపిరిసలపలేదు. అక్కడే కాళ్లు తెగినట్లు కూలబడిపోతున్న శక్తి తెచ్చుకొని రథంవేపు మనుష్యుల్ని తలతో తోసుకుంటూ ఖాళీచేసుకొని వెళ్తోంది. 'గోవిందా' అన్న కేకలు మిన్నుముట్టున్నాయ్. ఆమె దద్దరిల్లిపోతూనే అలాపాక్రుతూ అతికష్టంమీద రథంలాగుతున్న ఒకమనిషి కాలును పట్టుకోగలిగింది. వాడు ఏదో అనుకొని కాలువిసిరాడు. ఆమెముఖానికి బలంగా తగిలింది. చచ్చిపోయినట్లు ఒక్కసారి కూలబడితే యెవరో యెత్తినట్లయింది. యెవరెత్తిందీ ఆమె చూడలేదు. ఆతాడు ఆమెకూ దొరికింది.

ఆమె లాగుతూ "గోవిందా" అని అరచింది. ఇంకా రథం దగ్గరగాపోయి అంతస్థు యెగబ్రాకి స్వామి సన్నిధిలో తలవాల్చి కొట్టుకొని, ప్రార్థించి, యేడ్చి, తనబాబుని తెచ్చుకోవాలనే వుబలాట. విశ్వాసం అమెకు శక్తి నిస్తోంది. ఆమెను దగ్గరగా పోనివ్వకుండా యెవరో అడ్డుతున్నారు. ఆ అడ్డే వ్యక్తి మీద ఖస్సుమని లేచింది "నాదేముడు నా తండ్రి! నాకష్టాలు చెప్పుకుంటానంటే అడ్డడానికి నివ్వెవ్వడవు?"

"ఒద్దమ్మాయ్ ఆచక్రాలకింద పడ్డావంటే చస్తావు!"

"అంతనమ్మకం లేకండా దేవుడిదగ్గరకెలావచ్చావ్? నమ్మేవాళ్ళను చంపుతాడా? అలాంటివి వందచక్రాలు మీదనుంచివెళ్లినా చావురాదే! చూడు కావలిస్తే."

ఆపోలీసు జవాను ఆమెను అటు వెళ్ళకుండా అడ్డుకుంటే నానా రభస చేసింది. వాడి టోపీలాగ బోయింది చేయి పట్టుకుని గుంజాటన పడింది. కానీ ఆజవాను ఆమెను అటువేపు కదలనివ్వలేదు క్రిందనుంచి ప్రాకి తప్పించుకోబోయింది ఈసారి యింకోపోలీసుకూడా తోడయ్యాడు. తను అనుకున్నటు సాగకపోవటంతో గట్టిగా "చూడు తండ్రి! నీదగ్గరకు రానియ్యకుండా నన్నెలా అడ్డుకొంటున్నారో యీ రాక్షసులు! నీచక్రంతో వాళ్లను హతమార్చు ప్రభూ" అంటూ ఆమె అంతలో వుగ్రురాలై త్రోవ చేసుకోలేక వాళ్ళచేతులు పట్టుకొని కరవబోయింది — కోలాహలం హెచ్చిపోయింది. రథం ఆగింది. "అదిగో నాకోసమే నాతండ్రి రథం ఆపాడు. వదలండి" ఆమె యీ మాటలు అంటుండగానే యిద్దరు పోలీసులూ చెరోచేతిని పట్టుకొని జనసమూహంనుంచి కాలీచేసుకొని బయటకు తీసుకుపోతున్నారు. ఆమె గుంజాటనపడుతూ పెద్ద కేకలతో "తండ్రి తండ్రి ...వీళ్లు నన్ను యీడుస్తుంటే చూస్తూ యెలావూరుకుంటున్నావ్? రథం ఆపినవాడివి యీమాత్రం కనికరం చూపించవా? నీకాళ్లమీదపడి మొక్కు

తాను. నా బాబు గురించి నీదగ్గరగావచ్చి చెప్పుకోనీయవూ ? ఆ బంగారు ఛాయ ! చారడేసికళ్ళూ .." ఇలా కేకలు వేస్తుంటూనే రథం కదలిపో జొచ్చింది. ఆమెను మెల్లెక్కించి కోవెలలోనికి ఆ పోలీసులు తీసుకపో తుంటే కదలేరథంవేపు చూస్తూ "ఇదేనా నీదయ. నీదంతా బూటకమేనా తండ్రి ! నువ్వు వుత్తపాషాణమేనా ? ఈపాషాణంలో జగాన్ని త్రిప్పే ప్రాణంవుందని పెఱ్ఱివాన్నయిపోయాను. నిజంగా నేను వుత్తి వెఱ్ఱివాన్ని. నువ్వు నిజమైనదేవుడవైతే— నీకెందుకు ఈ అట్టహాసం— ఈ బాజా లెందుకు భజంత్రీ లెందుకు ? దరిద్రనారాయణుడవై నాలాంటి పతితుల కష్టాలు తెలుసుకోనే వుందువు ?"

రాను రాను ఆమె గొంతుక పట్టిపోయింది. అరిచే శక్తికూడా లేదు. నోరుమాత్రం మెల్లగా గొణుగుతూ కదులుతూనేవుంది. దేవాలయ గంట స్తంభం వరకు యీడ్చుకొని వెళ్లిన పోలీసులకు మళ్ళీ యీడ్చే అవసరం లేకపోయింది. ఆమె నిల్చుంది. నిల్చుంటే కాళ్ళు స్వాధీనం తప్పినట్లు నీరసంగా వుంది. ఆమె చెరో చేతిని ఆపోలీసులుమీద వేసింది. వాళ్లామెను సంతోషంగా చూపులుతో చూస్తూ ముందుకునడిపించారు. దేవాలయంఉత్తర ద్వారం ప్రక్కగుండా బయటకు తీసుకవెళ్లారు. అలా మెట్లగుండావుండే త్రోవ పుట్టుధారవద్దకు పోతుంది. ఆప్రదేశంలో ఉదయమే స్నానానిక్కి కుకులు తియ్యించుకోడానికి వచ్చేజనం వుంటారు. ఈరాత్రిపేద నిర్జనంగా వుంది. ఆమెనడుస్తుందేగానీ నీరసంతో తెలివి తప్పేసట్లువుతోంది నరాలన్నీ పీకుతున్నాయ్. ఆయాసంగావుంది. నడుస్తున్న ఆమె దబ్బున కూలిపో యింది. హిష్టీరియావున్న మనిషిలా ఆమెకేకలు వెయ్యగానే పోలీసులు ఆమెను అక్కడవిడిచి వెనుకకు వెళ్ళిపోయారు.

ఆమెకు తెలివి వచ్చేసరికి ఏకాదశి చంద్రుడు పశ్చిమాంబుధిలో కుంకిపోయాడు. ఆకలి.... బహ్మాండమైన నీరసం... కాలుకదపలేకండా పోతోంది. అంతా కలలావుంది. తను యెక్కడ వున్నట్లు ? తలుచుకో

డానికైనా శక్తిలేదు. అలా ఆమెట్టుపైనే మళ్ళీ తలవాల్చింది.

ఆ సమయాన చల్లనిగాలి వీచింది. ఆగాలి ఒక స్వరాన్ని మోసుక వచ్చింది. ఆ నిర్మల వాతావరణంలో ఆకమ్మని స్వరం మెదడులోని సర్వ నాడుల్లోనికి వ్యాపించి జీవం పోస్తోంది, ఆమె తేరిచూసింది. ఎవరూ కనపడలేదు. ముందుకు ప్రాకి వంగిచూసింది. అదిగో అల్లంతదూరంలో .. యెవరో కూర్చొని హరినామస్మరణ చేస్తున్నారు. పుట్టుధార దగ్గర నున్న విద్యుద్దీపంకాంతి ఆయనమీద పడింది. అక్కడకు వెళ్ళటానికి లేచింది. రెండడుగులు వేసేసరికి కాళ్ళువణికాయ్. తూలిపోయింది. గుండె గడగడ కొట్టుకుంటోంది. ఐనా మెల్లగా అటువేపు ప్రాకుతూ, ఆగుతూ ప్రాకుతూపోయి ఆ మనిషి కొద్దిగాదూరంలో ఒక సంపెంగచెట్టు మొదలుకు చారబడి కూర్చుంది. ఆమె వచ్చిన చప్పుడు అతనికి వినపడనట్లు ఎదరగా వున్న ఆమెను చూడనట్లేవున్నాడు.

అతనివేపు చూసింది— ఒకచేత తంబురా యింకోచేత చిరతలు, నల్లనిగెడ్డం, విరబోసిన జుత్తు, మెడలో రుద్రాక్షమాలలు, చిన్నపంచె. ఆమె యెంతసేపో అతనివేపు చూడలేదు. ఆ చెట్టుమొదట్లో చారబడి చిన్న స్వరంతో "ఆకలి... ఆకలి..." అంది.

పాట ఆగిపోయింది. "ఎవరమ్మా ." అన్నాడు.

"ఆకలి... ఆకలి..."

"రా అమ్మా.... రా.... ఇవిగో పళ్ళు."

ఆమె అటువేపు కళ్ళు త్రిప్పింది. దగ్గరనున్న జోలినించి మూడు అరటిపళ్లు తియ్యటం చూసింది.

"తే... యిలా విసిరే బాబూ..."

"తీసుకో అమ్మా...."

"లేదు...... ఇలా విసిరేబాబూ."

విసరిన పళ్ళు సరిగ్గా ఆమెఒడిలో పడ్డాయ్. ఆమె ఒక్కపండు నోటిలో పెట్టగానే అమృతంలా రుచించింది. శక్తిచేకూరుకోసాగింది. అలా అతనివేపు చూస్తూనే మిగతా రెండుపళ్ళను తిన్నది, మరుక్షణంలో మెల్లగాలేచి యెదరగావున్న ధారదగ్గరకు వెళ్ళి కడుపునిండుగా నీరు త్రాగింది తిరిగివచ్చి మళ్ళీ ఆస్థలంలోనే కూర్చుంది. నక్షత్రాలు వెలుగుతున్నాయ్. చల్లనిగాలికి చెట్లుకొమ్మలు వూగుతున్నయ్.

"రాఅమ్మా .. రా..." అని పిలిచాడు.

"ఈ పాపిని నీలాంటి పుణ్యాత్ముడికి దూరంగా వుండనీయ్ బాబూ!

"పిచ్చితల్లీ! పాపపుణ్యాలు దేవుని తాలూకు రెండు కళ్ళమ్మా... రెండుకళ్లూ ఆదేవునికి ప్రియమైనవే! అవిలేకపోతే యీలోకంలో దివారాత్రులుండవు - మనుషులు మనుగడేలేదు; ఇంతకీ నీవు పాపివని యెవరనగలరు ?"

ఆమె కాస్తముందుకు జరిగి "నేను పాపినికాక యింకెవరవుతారు బాబూ? తాగుతాను. నాశరీరం అద్దెకిచ్చి బ్రతుకుతాను— నేను నడిచే త్రోవలో నన్నంతగా ప్రేమించిన మానాన్నే నడవడుకదా?"

అతను చిరునగవుతో ప్రశాంతస్వరంతో "బాధపడ్డావుకాబట్టే నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. చాలమంది అసహ్యించుకున్నారు కాబట్టే నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. నివ్వే అందరికంటె హెచ్చుగా ప్రేమించవలసిన దానవు. అందుకే నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను."

అతని హృదయంనించి స్వచ్ఛమైన కంఠస్వరంతో వచ్చిన యీ మాటలు వినగానే ఒక్కసారి ఆమెహృదయం పుప్పొంగిపోయింది. ఆవేశంతో ముందుకు వంగిపోతూ సాష్టాంగపడి ఆనంద భాష్పాలతో "అయితే నీవే నాతండ్రివి, నీవే నాభర్తవు, నీవే నాబాబువి, నీవే నా దేముడివి, నీవే నాసర్వస్వం బాబూ !"

భర్తను కౌగలించుకోడానికి ఉద్రిక్తమైన భార్యలా, బిడ్డను ముద్దులాడబోయే తల్లిలా, తండ్రిని గౌరవించే కూమార్తెలా, దేవుని పాదాల ముందు తలవాల్చిలే భక్తురాలిగా ఆమెలో నానావిధములైన అనుభూతులు రేగి అతని చేరువకు కదలిపోయింది.

తంబురా మీటుతుంటే అతనితో కలసి గొంతుకవిప్పింది. నిర్మల వాతావరణం. వసంతపు శోభలో హృదయాలు పరవశమయ్యే ఆ కమ్మని దివ్యసంగీతం భూపరిధులనుదాటి ప్రతిధ్వనిస్తోంది. ఆ కమనీయగాత్రం ఆమెదేనా ? ఆమెలోవున్న దేవునిది .. అది ఒక్కపాటేకాదు — 'జీవం! జీవమేకాదు శబ్దస్వరూపంలో వున్న దేముడే !'

ఈ దివ్య సంగీతంతో ప్రకృతంతా శోభించింది. ప్రాణులంతా పరవశమయ్యాయ్. చెట్లు తలలూపుతున్నాయ్. కోయిల ఒకసారి నోర్విప్పి ఆపివేసింది. తెలివిలోవున్న పక్షులు పిల్లలతో ముచ్చటలుమాని గూళ్ళలో నిశ్శబ్దంగా వింటున్నాయ్. అదిగో అదిగుపదు పుట్టచాటున నాగరాజు తలాడిస్తున్నాడు. పూలపై వ్రాలిన తుమ్మెదలు మకరందం గ్రోలటం మరచిపోయాయ్. పైలోకాలుచేరి గంధర్వ కిన్నెర, కింపురుషులు గొంతుకల్లో కదలి మళ్ళీ ప్రతిధ్వనిస్తోందీ సంగీతం ! మాయ ముక్కాలను చీల్చి మానవాళిని పశుపక్షి వృక్షాదుల్ని ఆనందాబ్ధిలో ఓలలాడిస్తోందీ ! మానవ ప్రవాహం చుట్టూ చేరుకుంది.

ఆమె, ఆవిరాగిచుట్టూ నృత్యంచేస్తూ దేవదేవుని కీర్తనలో తన్మయత్వమై పరమానందాన్ని పొందుతోంది. కళ్ళవెంబడి అదేతడవుగా ఆనంద బాష్పాలు రాలుతున్నాయ్.

ఉషస్సు యీ సంగీతానికి మంత్రముగ్ధయై పరుగెత్తుకొచ్చింది. ఏం చూసింది ? దైవత్వాన్ని పొందిన మానవస్వరూపం ఒక్కసారి ఆ విరాగి ఒడిలో కూలిపోయింది. తంబురా తీగలు తెగిపోయాయి. పక్షులకలవరం— నాగరాజు పడగ నేలనుకొట్టాడు. ప్రజలకళ్లల్లో కన్నీరు చిమ్మింది—

నేత్రాలులేని ఆవిరాగి తనఒడిలోవున్న కన్యముఖాన్ని తడుముతూ చేతితో తాకాడు. అతని కన్నీటిబిందువులు ఆముఖంపై రాల్చుతూ "ఈ మంచి ముత్యాన్ని మనిషి ధరించలేకపోయాడు. దేముడు ధరించాడు !"